

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer.

kedden és pénteken.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.

A szerkesztő irodája:
Klasmotutza 564 szám.

Kiadó-hivatal ugyanott.

NEMERE

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr. (1—10 sornyi hirdetés ára mindig 40 kr.) — Bélyegdíj minden igtatáskor 30 kr. — Nagyobbhirdetéseknél alkusz szerint. — Hirdetéseket főlvetnek a szerkesztőségénél.

Előfizetési felhívás

„NEMERE“

czimű politikai, közgazdászati és társadalmi lap III. — 1873. évfolyamára.

Előfizetési árak:

Május—december	4	frt.	—	kr.
Május—szeptember	2	”	50	”
Május—június	1	”	—	”
Egy óra	—	”	50	”

A „Nemere“ egész tiszta jövedelme a „székely nemzeti történet“ megírása jutalomdíjára van szánva.

A „Nemere“ szerkesztősége.

Három- és törvényesen egyesült Miklósvárszék

közönségének felirata Magyarország képviselőházához a Királyföld rendezése ügyében.

Mélyen tisztelt képviselőház!

A királyföldnek végleges rendezéséről szóló törvényjavaslat a magyar királyi főméltóságú belügyminiszterium által benyújtván már a mélyen tisztelt képviselőházhoz alkotmányos tárgyalás végett, még mielőtt az törvénynyé emeltetnék, engedje meg a mélyen tisztelt képviselőház, hogy az annak némely pontjai ellen felmerült aggályainkat és kételyeinket honfiai őszinteséggel és mély tisztelettel előadhassuk, mert hiszen az egymás tőszomszédságában annyi érdekekkel összefűzött sok százados életünk történeti tapasztalatai oda intenek, hogy midőn itt van ideje, biztosítsuk lehetőleg a további együttlétnék egy közösebb érdekből kifolyó szebb és boldogabb jövődjét.

Es ezen közös érdek nem lehet más, mint az egy hazában élő nemzeteknek közös alkotmánya, és mely alkotmány csak úgy lehet üdvözölhető, ha az a szabadságnak előfeltételét — a polgári jogegyenlőséget minden irányban ki is terjeszti.

Már pedig, mélyen tisztelt képviselőház! midőn az 1848-iki törvények elveiben kimondott egység és egyenlőség alapján rendezett, és eddig külön törvényekkel birt népei és törvényhatóságai Magyarország és Erdélynek minden utógondolat nélkül feláldozták azt és készséggel teljesítik az 1870. évi XLII. t. cz. szabályait, igen sajnosan tapasztaljuk, hogy a királyföldi néhány kis municipiumnak rendezésére oly törvény életbe léptetése javaltatik, mely magában hordozza a más nemzetiségekkel leendő surlodás magvait, és szász atyánkfiaink oly különállást ajándékoz, mely felmerülhet politikai viszonyok között könnyen fejlődhetik külön alkotmányúvá, és így veszélyessé magára az állam egységére.

Igaz ugyan, hogy 1868-ik évi XLIII. t. cz. 10. cikkelye a királyföld rendezésére nézve oda utasítja kormányunkat, miszerént: „az illetőknek kihallgatásával, a székek, vidékek és városok belkormányzati jogainak biztosítása, képviselőtestületek szervezése és a szász nemzeti egyetem jogkörének megállapítása tekintetéből az országgyűlés elé törvényjavaslatot terjeszsen,“ de oda teszi azt is, hogy „az ezen területen lakó, bármely nemzetiségű honpolgárok jogegyenlőségét is kellő tekintetbe vegye, és összhangzásba hozza,“ s miután tudjuk azt, hogy éppen a szász nemzeti egyetem (universitas) intézménye ellen nem csak

a királyföldnek más ajku nemzetiségei, mint a magyarok, románok és németek, de ugyiszintén több erdélyi megye is felszólalt, és a napi sajtónak közvéleménye annak czélszerűtlenségét az erdélyi részek jövődjét rendezését lehetővé és a más ajku nemzetiségeknek separatistikus aspirációkra reményt nyújtó veszélyességét kimutatta, a mélyen tisztelt képviselőháznak kétségtelen hazafias és higgadt bölcseségétől függ mostan számításban venni, hogy vajon a jogegyenlőség és az államnak nélkülözhetlen rendezése feltételének megfelelő-é, hogy megmaradjon azon intézmény, mely — eltekintve, hogy szász atyánkfiaink oly kiváltságot ad, melyet mi székelyek szék nélkül hoztunk áldozatul közös hazánk érdekeinek, és mely ugyan a javaslat szerint csupán az egyetem vagyona feletti örökösre és intézkedésre volna hivatva, de mely mint fennebb is érintve volt — előre nem látható politikai viszonyok között, könnyen tekinthetné és hatalmazhatná fel magát még törvényhozási jogokkal is élni, mint az már elég szomorú következményekkel bizonyult bé az 1848-iki események történetében, midőn szász atyánkfiai magukat szent István birodalmából kivált néptörzsnek jelentvén ki, külön ögrófságot (Markgrafschaft) állítottak föl, és magukat közvetlenül az ausztriai császárság tartományává tették. — Ugyan ezen eljárás ismétlődik az 1863-ik évi erdélyi „Reichstag“ előjátékául, mely események ugyan Magyar és Erdélyország jogtolyonossági állapotát meg nem változtathatták, de megnehezítik küzdelmét és hátráltatták a győzelem kivívását.

De nem csak ezen történelmi tapasztalat az, mely minket aggályiával telt el, hanem jelenlegi megalakulásban lévő közviszonyaink fejlődése is, mert éppen az 1868. évi t. cz. 10. §-ban kimondott jogegyenlőség alapján nem jogos-e a Királyföldön lakó magyar, román és német nemzetiségű honfitársainknak azon kívánalmok, melyet hazánk minden más törvényhatósága is oszt: hogy egy oly vagyon felett, mely a királyföld egyetemleges lakosságáé, ne egyedül azon lakosságnak kisebbsége rendelkezék, hanem a törvényhozás ellenörködése mellett azon közegek, melyek a más ilyeszerű vagyonok felett is rendelkeznek.

(Folytatása következik.)

I. TOZÓ SZ. D.

A szászok, mint a haladás barátai.

Ki nem ismeri a szász nemzet culturphrasisait, melyek bejárva az egész világot, Erdély közmívelődési állapotának megbírálására mérvadók lettek! Ki nem hallotta a „Kulturvolk“, „Kulturmission“ szölamokat! Pedig tény, hogy a „Kulturvolk“ a mi pénzeinkből alapított szász iskolákat és a mi vagyonunkból küldi fel fiait a német egyetemekre hazafiságot tanulni. És tény, hogy „Kulturmissio“-juk abban állott, miszerént elkülönítve magukat minden mívelődési ügyben magusok és druidák módjára a míveltségből hozzáférhetlen privilegiumot csináltak, melyből kizártak minden más nemzetiséget, melyek a civilizáció páriái voltak. A szászok jogtalanul monopolizálva minden mívelődési eszközt, elkorlátozva a polgáriassodás minden útját, a többi nemzeteknek nem volt helyük a pályateren; s míg a szászok a polgári jogok és előnyök tágas, kényelmes országutján haladtak a civilizáció felé, addig a többieknek járatlan utakon, göröngyös mezőkön kellett bolyongniok. A szászok haladása a többiek hátramaradása árán történt s azok fejlődése oka emezek tökéletlenségének. Azért is szemtelen kérdés az, mintha a szászoknak köszönhetni, miszerént országrészünk nem egészen miveletlen s lakói nem teljes barbarok; merő szembenyvesztés azon állítás, hogy a szászok nélkül még inkább hátramaradtunk volna. A városi szászok nagyban és általában inkább hátrányára, mintsem előnyére voltak az összfejlődésnek s particularisticus politikájuk, s az összes társadalom, a közhivatalok, az ipar

és kereskedelem terén tanusított kaján, önző és irigy magaviseletük nélkül országrészünk fekvése és lakói jó tulajdonságai folytán általában valószínűleg elébb állana a míveltségben és jólétben, mint jelenleg áll.

S a külföld, — kivált Németthon — a szászokat tartja honunkban a kultura messiásainak, azon szellemi háttáröröknek, kik a civilizációt kelet felé védni vannak hivatva. S ezen nézetben nem is lehet csodálkozni, mert a Külföld vidékeinket többnyire csak a német könyvek és lapokból ismeri, melyek szerzői tudósításait szász íróknak rágalomba mártott tollaiból veszik, miket az itt lakó nemzetség nemzetek iránti ellenszenv még könnyebben elhíhet. E részről tehát az előítélet, az elfogultság magyarázható.

De miként fejtsük meg azon számos jelenség és eset által bizonyított körülményt, hogy saját kormányunk is, mint minden más tekintetben úgy a közmívelődés ügyében is a szászokat pártolja a többi nemzetiségek, sőt saját közegei ellenében. A kormány magatartását a Királyföld politikai és közigazgatásai ügyeiben már többször káhoztattuk, s talán lesz alkalmunk bővebben fejtegetni azon okokat, melyek a kormányt ily igazságtalan eljárásra bírják. Most kísérsük meg, megmagyarázni, mért vannak az illető körök oly téves nézetben honunk kulturviszonyaira nézve.

Ugy látszik, hogy a felső közegek tulságos tiszteltetből a német kritika iránt ennek több hitelt adnak, mint saját belátásuknak. Elfogadják továbbá tényül a többnyire szászoktól eredő kinutatókat, összevetéseket és combinációkat, melyek a szász kulturállapotokat a lehető legkedvezőbb, a többiekét a legkedvezőtlenebb színben tüntetik fel anélkül, hogy ezen viszony valódi okát azon körülményben keressék, melyben valóban van s melyet mi fentebb néhány vonásokban körvonaloztunk. Ehez járul még a szász hatóságok azon képmutatása, mely szerént felfelé a kormány irás közegei nyában mindig a közmívelés legkészségesebb eszközeinek mutatkoznak, míg lefelé a többi nemzetiségek irányában és a szászoknak talán éppen nem kedvező körülményekkel szemben határtalan pártoskodással és részrehajlással járnak el. A mit kedvezőtlen ügyben hivatalosan nagy ravaszul egész készséggel és előzenyességgel megadnak és megengednek, azt magánaton megsemmisíteni ármánnyal törekednek vagy legalább az ily törekvéseket alattomosan elősegítik.

Előttünk a szász intézmények úgy tűnnek fel, mint valami középkori kinzó eszközök a többi nemzetiségek számára s mi a korszellem szempontjából semmikép sem foghatjuk fel, hogy a kormány mi okból tartja fen oly gondosan és makacsul ezen ódon, a történelem lomtarába való „instrumentum“-okat. Lehet, hogy nagyobb része ártatlan, sőt hasznos dolgoknak látszik az avatatlan szemlélő előtt, ki alkalmazását nem ismeri. S e tekintetben kormányunk is olyan régiségvári ör, ki a felügyelete alatti tárgyak való természetét nem ismeri.

Nézzük például a szász városi hatóságokat a közcivilizáció általános előmozdítása szempontjából. Híj! olyanok azok, mint az „Eiserne Jungfrau“ (vas szűz) a nürnbergi „Folterkammer“-ből. Felül sima fényes, ki tárt karjai ölelésre hívnak, s a kit keblére szoríthat — azt számtalan rejtett gyilokkal átdöfve a mélységbe sülyeszti. Így tesz a szász burokratizmus a mi társadalmi viszonyainkkal s archaeologusunk: a kormány „magasabb politikai indokok“-ból csak nézi nagy tudós képpel s gyönyörködik az ő ritkaságaiban.

Ezen állapotok illusztrálására a sok közül egy esetet akarunk felhozni, mely a keleti vasúttársasággal történt a brassói pálya-udvar vizsúkségei ügyében.

(Folytatása következik.)

Az erdélyi telekkönyvezési munkálatok állapota.

I. A telekkönyvezés be van fejezve s a hitellekkönyvek a közönség használatába már átadvák, a következő területeken:

A kolozsvári, deési, szamosújvári, naszódí, besztercei kir. törv.-szék egész területén és a sepsi-szt.-györgyi kir. törv.-székhez tartozó baróti járásbíróvási területben.

Ezeket kivül következő városokban: Kolozsvár, Szamosújvár, Erzsébetváros, Segesvár, Medgyes, Beszterce és Gyula-Fehérvár kir. városok, továbbá: Déva, Vajda-Hunyad, Hátszeg, Szászváros, Abrudbánya Korza pusztával, Verespatak, Nagy-Enyed, Vizakna Mundra pusztával, Fogaras, Székely-Udvarhely, Sepsí-Szt.-György, Kézdi-Vásárhely, Csíkszereda, Torda, Deés és Székmezővárosokban, valamint végre Bereczk és Sósmezőn.

II. A telekkönyvezés be van fejezve, s a munkálatok már a jövő hónap folytán fognak hirdetményeztetni, illetőleg a közönség használatába bocsátatni, a következő területeket illetőleg:

1. A tordai kir. törvényszék egész területén bele nem értve az ezen törvényszék területébe eső Aranyos-székhez tartozó községeket, melyekben a telekkönyvek már a közönség használatába átadvák.

2. A sepsi-szt. györgyi kir. törvényszékhez tartozó második, illetőleg a sepsi-szt.-györgyi járásbírósi kerületben, és

3. a maros-vásárhelyi kir. törvényszékhez tartozó szász-régeni járásbírósi kerületben és Marosvásárhely városban.

III. A helyszínelés, illetőleg a telekkönyvezési munkálatok folyamatban vannak a következő területeken:

A gyergyó-szt.-miklósi, a csíkszeredai, a kézdi-vásárhelyi, a brassói, a segesvári, a medgyesi, a hátszegi és a fogarasi királyi törvényszékek egész területein, továbbá a marosvásárhelyi kir. törvényszék területén, a már befejezett szász-régeni járásbírósi kivételével, és végre a nagyszabeni kir. törvényszékhez tartozó szász-sebesi és ujevgyházi járásbírósi kerületekben.

Ezen elősorolt területeken a helyszínelési munkálatok már annyira előhaladtak, hogy azok nagyobb részének befejezése és hirdetményezése még ez év folytán várható.

A helyszínelés már csak az abrudbányai, nagyenyedi, gyulafehérvári és dévai összesen tizenegy járásbírósi kerületből álló törvényszékek területén nem indított még meg.

Egyes községenkint véve Erdélyben a hiteltelekkönyvek készek s a közönség használatába átadvák 693 községben; a munkálatok készek, s már a jövő hónapokban fognak hirdetményeztetni 206 községet illetőleg; a helyszínelés folyamában van s nagy részt közel a befejezéshez áll 621 községben; a helyszínelés még meg nem kezdetett 779 községben.

Végre Erdélyben az összes adórészletek száma tesz 9.350,897 részletet, ebből eddig már 6.654,256 részlet helyszínelve van, tehát még van helyszínelni való 2.696,641 adórészlet.

Az erdélyi kath. autonomikus gyűlést

Fogarassy Mihály erdélyi püspök f. hó 4-ről keltezett körlevelével május hó 12-kére egybehívta. A körlevél, kevés elhagyással, így hangzik:

A erdélyi püspökmegyei r. kath. egyháznak törvényeken és régi gyakorlaton alapuló joga lévén egyetemes gyűlést tartani, s világi vonatkozású egyházi, nevelési, iskolai és vagyoni ügyeit önkormányzatilag intézni: Ő cs. és apost. kir. felsége 1867-ik évi auguszt. 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi kath. statusgyűlés az 1866-ik évi jan. 10-ki gyűlés jegyzőkönyve 4-ik pontja alatt megállított alapon egybehívassék, és az erdélyi kir. kormányzéknel fennállott kath. commissio megszüntetve, az eddig annak hatásköréhez tartozott ügyek az egybehívandó statusgyűlés, illetőleg az ez által s ennek kebeléből választandó bizottmányok befolyásával kezeltessenek.

Felséges urunk és apostoli királyunk ezen legfelsőbb elhatározásáról a vallás és közoktatási m. k. miniszteriumnak Budán 1866-iki szeptember hó 12-én kelt intézménye által értesítettén, nem késtem az erdélyi kath. statusgyűlést az 1866-ban megállapított alapon egybehívni, mely az 1868-ik évi február 9-én Károly-Fehérvár tanácskozását meg is kezdette, de legfontosabb teendőit, melyekre különösen egybehiva volt, be nem végezte, s a nélkül oszlott szét, hogy kebeléből a kath. bizottmányt megválasztotta volna.

Azóta a viszonyok más alakulást nyertek; az országos kath. congressus, melyben az erdélyi püspöki megye is választott képviselői által részt vett, megtartott, s abban a Szent-István birodalmára szóló kath. autonomiai szervezet megállapított; az erdélyi kir. kormányzék feloszlott, s az ennek helyét egy ideig pótló királyi biztosság is megszüntetett; a kath. bizottmány azonban a vallás és közoktatási m. k. miniszteriumnak alárendelt állásban, s kormányi kinevezés útján szaporított tagjaiban fennáll s a kath. statusgyűlést, a nélkül, hogy a statusgyűlés kifolyása és az általi megbízása jellegét viselné.

Ezen rendszertelen s a kath. status autonomiai jogaival férkezhetlen állapot megszüntetése céljából több oldalról felirások intéztettek hozzám, azon kéréssel, hogy a kath. statusgyűlést kitzűzött, de 1868-ban meg nem oldott teendőinek elintézésére egybehívjam.

Ennélfogva az 1868-ban február 15-én ideiglenesen elnapolt erdélyi kath. statusgyűlést folyó 1873-iki évi pünkösdi hó (május) 12-ik napjára Károly-Fehérvárra ezennel egybehívom. — Aláírva: Fogarassy Mihály.

Vidék.

Udvarhely 1873. ápril 24.

Nagyszombat az üdvevitő feltámadásának emléke, annyira félelmes kezd lenni az udvarhelyi lakosok előtt. Itt azon különös szokás van, hogy a feltámadási körmenet alkalmával a mester legények és inasok mindentéle rongyos puskákból az éneklők és imádkozók közt derűre borura folyvást puffogatnak. Nem csak botrányos ijeszgetések és veszekedések történnek ilyenkor, hanem szerencsétlenségek is. Így történt az idei körmenetkor, hogy egy bádogos legény pisztolyát löporral és fojtásokkal tulságosan töltögetve, nagyokat durrantott, míg végre a fegyver elpattant és vasdarabja egy fiúnak lábába furódott, ki most kinok közt fekszik és felgyógyulásához is kevés remény van.

Nevezetes e puffogatási ünnepegy történetében az, hogy a kormány a botrányok és szerencsétlenségek elhárítása céljából azt már egyszer eltiltá. Ekkor a vargák ügyvédet kerestek a puffogatási szabadság visszaszerzése végett; de nem találtak e célra katolikus ügyvédet. Egy protestáns ügyvéd erről értesülve, a varga uraknak ingyen ajánlkozott e dicső (?) ősi (!) joguk visszaszerzésére; végre csakugyan kieszközölé azt, hogy a feltámadási körmenet alkalmával szabad legyen vezénylet mellett üdvlövéseket is tenni.

— Megérkezvén a vezénylet feltétele mellett az üdvlövésekre az engedély, a puffogatás már a múlt évben újra kezdődött, de vezénylet nélkül. — És a mi városi tanácsunk csak nem akar vagy nem mer visszaélés ellen föllépni. Az a népszerűség vadászás sok bajnak forrása! Városi tanácsunk ugyanis nem akarja a vargák kegyét elveszteni, hanem inkább eltűri az értelmiség és a kormány megróvását. Ha az üdvlövés adása csak vezénylet feltétele mellett engedtetett meg, az egyházi és világi előjáróknak nincs joguk e föltételt mellőzni, és így most a szegény fiu kinjainak vagy halálának előidézésében ők is bünrészesekké váltak. Aztán mit is jelentsem ama puffogatás a feltámadási körmenetnél? Létezett-e löpor és puska Krisztus feltámadásakor? vagy legalább a nikeai zsinat idejében, midőn a husvéti szertartások kezdtek rendeztetni? vagy talán az ősz székelyek puffogattak ezelőtt ezer évvel? Nem, hisz a székelyek alig kétszáz éve használják a löfegyvert. Tehát hol kezdődik az udvarhelyi vargák puffogatási ősi joga? Talán József császártól nyerték e jogot? Az egész ősi jog alig terjed 20—30 évre; aztán ez már oly ősi szokás, mely a botrányok és szerencsétlenségek dacára is fentartandó?! Figyelmeztetjük a kormányt, hogy a vezénylet feltétele se tavaly se az idén nem teljesített, s a puffogatás is nem a nép épülésére, hanem botrányára üzetik; az idén pedig ismét szerencsétlenséget okozott; tehát vonja felelősségre az illetőket.

TÁRCZA.

A természettudomány mint a közlekedés előmozdítója.

Képek és vázlatok az életből.

Deák Gerőtől.

(Folytatás.)

Azóta ezer meg ezer gőzhajó evez a tengeren és nagyobb folyókon; azóta a közlekedésnek s ez által a mivelődésnek s a tudományos előbbrehaladásnak legjelentékenyebb emelői lettek. Ezek annak a gyenge emberi kéznek korlátlan hatalmat adtak a leghatalmasabb elem felett, mert bennök minden szélvész és vihar dacára biztosan és gyorsan lehet áthatolni a véghetlen vízfelületen és az egyik világrész kereskedését a többiekével össze lehet kötni.

Foulton első gőzhajója 120 tengeri mértföldet 32 óra alatt tett meg és így egy mértföldre valamivel több kellett egy óránál. Ez akkor természetesen bámulatos gyorsaságnak volt tekinthető. A mi mostani gőzhajóink ellenben 3 mértföldön könnyen áthaladnak 1 óra alatt, hanem aztán két, sőt három árcocczal és folytonosan vitorlakkal vannak ellátva, hogy ez által a szél a gőzt segítse, támogassa.

Tekintsünk meg most egy gőzhajót.

Középen a mozgó készüléket találjuk, mely egy vagy nagy hajónál két gőzkazánból áll. Egy hatalmas hajtókerék hajtja a mindkét oldal közepén elhelyezett lapátkereket, melyek úgy állnak ott, hogy inkább hasadva, mint útve fogódnak a vízbe. Hasonló módon hozza mozgásba a gőzgép a hajó hátsó részében lévő csavart egy forgótengely által. Meg kell jegyezni, hogy miután a hajó két oldalán messze kiálló ke-
rekek igen könnyen nagy sérelmeknek lehetnek kitéve

s ezen kívül a hajó zajgó hullámoktól feloldalra dobotva most az egyik, majd a másik kereket emelte fel magasra, ezen hátrányok kiküszöbölésére találták fel a csavargőzhajókat s ez által az ókor legnagyobb matematikusáról elnevezett „Archimédesi“ csavar lett a gőzhajók mozgó eszköze. Maga a csavar mindig rézből van készültve, hogy a tenger vize behatásainak annál könnyebben ellenállhasson. — A gőzcylinder és a lombik egészen mint más közönséges gőzgépeknél vannak szerkesztve; a hajónak első és hátsó részét a terek, az utazók és a legénység foglalják el. — Hadi-csavargőzösknél a különben a kerekektől elfoglalni szokott helyeken ágyuk állanak. Az erős vaslemezből készült kémény tekintélyes magasságban emelkedik fel a fűdélzet felett és kicsiny gőzhajóknál néha árcocczfagyánánt is szolgál.

Ujabb időben a csavar helyébe három szárnyal ellátott csavarnemű kereket vettek szokásba. Mind a csavar, mind a kerék tevékenységéről és hatásáról könnyen fogalmat szerkeztünk, ha egy szemálmal szárnyait megtekintjük. Ugyanazon törvények szerint, mint ezek a levegőt, szeldeklik a csavar és kerék a vizet s ezáltal a mozgó vagy is inkább tovább hajtó erőt idézik elő. A csavar közvetlenül a kormánylapát előtt van elhelyezve s oly mélyen fekszik a víz alatt, hogy kívülről épen nem lehet látni, annyival kevésbé lehetséges lövés által megsérteni.

A csavargőzösk a tengeren és nagyobb folyamon csak nem egyeduralmat vívtak ki, míg a kerékgőzösk csak a kisebb folyókon tartják tenn magukat, melyek a csavar használatára nem elég mélyek.

7. A vasut.

A gőzerőnek első felfedeztetése óta tehetséges férfiak azzal foglalkoztak: miként lehetne azt mint hajtó és terehhúzót alkalmazni? Hogy ez lassanként a vizen

miként sikerült, előbbeni cikkemben kimutattam; most már azt akarom előadni, hogy miképpen változott Wattnak vízzel töltött fazéka azon tüzes paripává, mely napjainkban már csaknem minden országot beszáguldoz.

Azon szilárd kerékvágásnak előnyeit, melyen a vasút halad, már az ókorban ismerték. Már a görögök és rómaiak használtak vassineket nehéz terhek tova szállítására, miként ezt az eleusisi Ceres templomának romjaiban fennmaradt kerék vágányok bizonyítják. Hasonlóképpen aranybányáikban is közönségesek és alkalmazottak voltak bizonyos nemű vékony vasrudak, melyeken az érczkövekkel megtöltött szekereket húzták ki a bánya helyiségeiből.

Már a múlt század közepén tett kísérleteket Gauthier, utána Watt Robert gőzgépekkel terhek szállítására; 1773 építé Cugnot az első gőzszekeret és a század végéig, s a jelen század kezdetén számtalan sokan követték őket hasonló vállalatokkal. — De összesen sem voltak képesek semmi különös eredményt elérni, mivel gőzszekereiket a közönséges utakra készítették volt.

Végre megjött Stephenson és teljesen sima s hasonló vassineket alkalmazva, a vasutat és annak szerkezetét oda állítá, a hol a lényegileg ma is van.

Stephenson György, midőn kimondá az eszmét, hogy szekeret gőzzel akar hajtani, mint majd minden fölfedező, ki lett nevetve és gúnyolva; szerencséjére azonban egy gazdag lordra talált, a kitől ő elegendő pénzt kapott, hogy egy nagybani kísérletet eszközöljön. S éppen a szabadság harcok napjaiban sikerült az emberiség fölszabadulása a tér és idő alóli terhes rab-szolgasága alól is.

(Folytatás a következőkben.)

Városi hatóságunknak kötelessége volna a piacra is szigorúan felügyelni. A tömördek éretlen gyümölcs, az aludt tejből készült tejfel, a megvizezett és összezagyvált tej, a savanyu és egészségrontó kenyér, a krétával és földdel vegyített szappan, a fűreszporhoz hasonló töltelékkel bélelt kolbász, a hamis mérték és a csalások ezerféle nemei már évek óta elárasztják a város piacát, zsebélük a vevőket és rontják a közegészségi ügy állását. Sokan már azt gondolják, hogy ennek így kell lenni, annyira megszokták e visszaéléseket! A piacdon hiába keresünk gyöngé tehénturót, mert az aludt tejből nem turót, hanem tejfelt árulnak. A jó turós rétes, turós lepény, turós metélt, sőt maga a turó is szinte ismeretlen az udvarhelyi nők előtt; mert ily turó a piacon már nem is árultatik! Mily szemtelen csalás az, hogy a tejfel aludt tejből veretik és valódi tejfel gyanánt árultatik; tiszta üde tehénturót és valódi tejfelt nem is kaphatni a piacon. E mindennapi csalásokat a városi hatóság behunyta szemmel, a közönség birkatürellemmel nézi, és kénytelen élvezni a drága zagyvalékot! A marhahus, mely az „Udvarhely” hirlap ellenörködése mellett 14 kr. volt, most 20 krra emelkedett föl, holott a szomszéd Segesvár (hol pedig nincs oly nagy baromtenyésztés) még most is 16 kr-ért adja a marhahus fontját.

K. Váshely, 1873. aprillis 24-én.

Városunk polgársága áthatva korunk haladási szellemétől, zászlóján „tegy, hass, alkoss és gyarapíts” jelszavakkal, mind a szellemi, mind az anyagi téren egyesült erővel igyekszik a közvélemény figyelmét magára vonni — és azon tért, mely a társadalomban jogosan megilleti, méltán kiérdemeli.

Elhanyagolt s a bukás örvényén álló olvasó egyeletünk, Székely János és Csizsár Mihály urak erélyes és tapintatos utánjárásai által virágzó állapotba helyeztetett;

Polgári lövész egyeletünk alakult, — e tekintetben a legnagyobb érdem honvéd őrnagy Tuzson János és Nagy Dániel polgármester urakat illeti, kik az egylet megalakulását meleg kebellet és lelkes buzgalommal vitték keresztül, — s reméljük, hogy az ők vezetésök alatt óriási léptekkel fog haladni azon cél felé, a melyet zászlójára kitűzött.

Dalárdánk? egy szebb jövő reményében szünetel, de hiszem, hogy egy a közügy érdekét elősegítő eszme felsegélésének kivitele új erőt öntend nagy számmal lévő blazirt tagjaiba, s hiszem azt is, hogy elnökének lelkesítő felhívásai nem fognak sokáig a pusztában elhangzani.

Takarékpénztárunk legközelebb megkezdi tényleges működését s hatalmas gátot fog vetni az uzsorások gyalázatos eljárásának, mely városunk piacán nagy mérvben elharapodott.

Polgári zenedénknak, mely a legközelebbi multban vette kezdetét, ősmerve tagjainak minden szép és nemes iránt lelkesülő igyekezetét, szép jövőt jósolok.

Nagy Mihály szintársulata vállalkozott azon nagy munkára, hogy társasági összejöveteleinket élvezetessé tegye, — igaz, hogy a buzgalom és igyekezet nem hiányzik, de egy pár nő tehetsége a többiek igénytelenségét nem pótolhatja, — a férfiak általában gyenge — Tökés Emilia művészete dicséretet, Tolnainé pedig sok tekintetben tiszteletet érdemel. Figyelmeztetem Nagy Mihály urat, hogy a közönség jóhiszeműségét jó darabok hirdetése, és szemet darabok előadása által nem méltóztassék kizsákmányolni, mert a közönség türelme is csak egy ideig tartó.

Háromszék 1873. april hó 24.

Interpellatio

Háromszék alispánja tekintetes Forró Ferencz urhoz.

Háromszék törvényhatósági bizottságának folyó hó 1. napján tartott gyűlésében Künnle József interpellálta az alispán urat az iránt, „hogy miért nem tett jelentést a kültisztviselők működéséről, eljárásáról” és az alispán ur erre azt felelte, hogy minékutána a kültisztviselők ellenébe is a scontro megtartatot, nem látta volna helyén azokat különösen is megvizsgálni — zaklatni!

Kérem az alispán urat: hogy az itt Háromszéken már hetek óta napi renden lévő, s általános feltűnést okozó erdőégések meggátlása tekintetéből a scontro alkalmával miféle intézkedések történtek? és — a mit inkább hiszek, hogy a szolgabíró urak erről a csekélyeségről meg sem is emlékeztek, — mert hihetőleg ők sem látják helyén a községi előljárókat zaklatni, — kérdem: egyáltalában van-e tudomása az alispán urnak ezen minden becületés embert megbotránkozató erdőgyújtogatókról? szándékozik-e s ha igen

mikor, — még pedig ha a megvizsgálást és zaklatást egyáltalában helyén nem látja — legalább a scontro után oly intézkedéseket tenni, melyek által ezen nagymérvű égetéseknek valahára vége vessék?

Egy háromszéki birtokos.

Bukuresti levél.

Bukurest, 1873. april 23.

A magyar-osztrák birodalom Bukurestben lakó alattvalói fényes jelét adták eredeti hazájuk koronás ura iránti hódolatuknak Gizela főhercegnő násza alkalmával. Ugyanis nemzeti és hitfelekezeti különbség nélkül tömegesen sereglettek e hó 21-én az itteni magyar-osztrák konzulság hivatali helyiségére, és ott I. Ferencz József császár és király ő felsége iránti tántorithatlan hódolatuk nyilvánítása mellett kifejezték a feresülő Gizela főgnő hosszas és boldog élete iránti legőszintébb üdvkivánataikat, s ezeknek táviratilag a felleges szülék és fenséges nászpár tudomására juttatását kérték. A mit a konzulság szóval elfogadván megígérte, hogy a hódolatjeljesen nyilvánított üdvkivánatot távirat útján legfelsőbb helyre juttatandja. Azután közegyetértéssel megállított, hogy az itteni magyar-osztrák alattvalók minden tempomaiban rendre isteni tiszteletet tartassanak. Ennélfogva az nap a római katolikusok és lutheránusok, 22-én pedig a reformátusok és izraeliták templomaiban emeltettek buzgó fohászok a mindenhatóhoz az új pár boldog frigeért.

Az ünnepélyes isteni tiszteleteken mindnégy templomban nagy számu hallgatóság vett részt; és fényes díszöltözetben megjelentek mindenütt Zotta és Karabetz alkonzul s Buresch urak számos konzulügyi hivatalnok kíséretében, és az isteni tisztelet végződtevel megköszönték a lelkészeknek a vallásos ünnepélyek megtartását.

Ezen ünnepélyről tudósítasom után álljon már néhány szó az itteni három magyar társulat egygyé forradásáról is. — A „Magyar egylet” háza már birtokba van véve, és — ha Isten segít — ő naptár szerinti szentgyörgy napján belé költözve, május 1-én ünnepélyesen fogjuk megnyitani. Addig is isten velünk és önökkel, honfitársak!

Külföld.

Angol lapok szerint a cubai kérdés valószínűleg békés uton fog megoldatni. A cubaiak függetlenségüket Spanyolországtól meg akarják vásárolni. Ebbe azonban Spanyolország aligha fog beleegyezni.

A hollandiak ajsiai hadjáratában a támadó csapat főparancsnoka Köhler tábornok volt, ki seregét egyenesen az atsinai szultán fővárosa ellen vezette, melyet rohammal akart elfoglalni. Csakhogy kétségbeesett ellenállásra talált s a harcban Köhler főparancsnok el esett: a hollandiak csak halottakban 130 embert vettek, minek folytán, folytonosan üldözve az ellenségtől, ismét a tengerpartokon lévő sánczok mögé húzódtak vissza, mi azt sejteti, hogy legalább az esős időszak alatt félbehagyják a harcot s hajóikon haza vonulnak.

Bécsben april 24. a császár trónbeszéddel zárta be a reichsrathot, melyben elismerését fejezi ki a reichsrath nagy munkássága fölött, mely számos fontos kérdés megoldására vezetett. Ilyennek van nevezve a választási törvény megalkotása. A trónbeszéd utal a Galiciával folytatott alkudozások sikertelenségére s hiszi, hogy a galicziái miniszter kinevezésében az ország a kormány jóakarátának bizonyítványát fogja látni. Az egyes belügyek rövid és elismerő érintése után a világtárlatról emlékezik meg, kiemelve, hogy Európa békéje zavartalan s hogy ez kedvez a nagy vállalatnak.

A spanyol kormány azon állandó bizottságot, melyet a Cortes eloslása előtt a kormány ellenőrzésére kiküldött, önhatalmilag feloszlatta.

V e g y e s.

(A képviselőház) ülései rendes folyamát csak 5-én kezdi meg. Az elnökség által 3-ra összehívott ülés a napirend megállapításával foglalkozand.

(A főrendiház) apr. 25. ülést tartott s az egész budgetet elfogadta. April 26-án a képviselőház tartott ülést, hogy az üzenetet átvegye s a budgettörvényt a királyhoz fölterjessze.

(Urházy György,) hirlapíró, a magyar akadémia tagja, volt orsz. képviselő, hosszas betegség után 48 éves korában apr. 23-án Pesten elhunyt.

(B. Liebig Justus,) a világhírű vegyész f. hó 18-án meghalt.

(† Csaba Gyula,) az aranyos-medgyesi kerület országgyűlési képviselője csütörtökön éjjel hosszas betegeskedés után elhunyt szathmármegyei birtokán.

(B. Nopcsa László) egy aláírási ivet indított meg Hunyadmegyében, melyen bizalmi szavazatok gyűjtetnek Szeremlei tanfelügyelő részére, kit a kormány onnét más kerületbe fog áthelyezni. (Mi is aláírjuk!)

(Az erdélyi gazd. egylet) igazgató választmánya által a mult évben kitűzött cselédügyi pályakérdésre csak egy, s meg nem felelő pályamű érkezvén be, az ig. választmány e pályadíjat képező 20 drb. aranyat ugyanezen s alább ismételt pályakérdésre kitűzni határozta:

Micsoda viszony van Erdélyben gazda és cseléd közt; mik ezen viszony előnyei és hátrányai; s miként lehetne — a Királyhágon túli körülményeket is lehetőleg tekintetbe véve — erdélyi gazdaságainkban a jó cselédeket szaporítani?

A pályaműveket szokott módon idegen kézzel leírva s jeligés levelekkel ellátva, 1873. december 31-én estig Kolozsvárra, az erd. gazd. egylet titkárához kell beküldeni.

(Gizela hozományát) melyet a főhercegnő az atyai háztól kap, a lapok tévesen közölték. Nem egyszer mindenkorra kap 220,000 frtot, hanem 130,000 frt. évi díjat; Lipót herceg évi jövedelme 15,000 délnémet frt.

(A hátszegi választók) nagyszámu értekezlete országos képviselőül gróf Lónyay Bélát jelölte, ki a jelöltség elfogadására felszólíttatván, azt elfogadta. Megválasztását egyszersmind kétségtelennek mondják.

(Bécsből és Belgrádról) egyszerre jelentik, hogy Risztics bécsi küldetése sikeres, a függőben lévő kérdések megoldása biztos. Királyunk igen kegyteljesen fogadta Riszticsot, s vele hosszasan értekezett.

Helyi különfélek.

A helybeli magyar társalgó egyleti választmány megbízásából alólírott által közhírré tétetik, miszerént említett társalgó egylet által a főpiacon 89-dik ház szám alatt eddigis birt társalgói helyiségeiben egy vendéglői helyiség minden hozzá tartozóival együtt folyó évi Szt. Mihály napjától kezdve, három egymásra következő évre albére fog a többet ígérőnek adatni.

Az albérelemény irásban foglalt feltételei bár mikor a társalgó egylet termében, vagy alólírott-nál is betekintheők.

Vállalkozók jelentkezhettek ugyanott f. é. májushó 4-én délelőtti 12 óráig.

SZILÁGYI FERENCZ,

brassói egyleti gazda.

Trausch József Károly brassai birtokos, Brassó város és vidékének 1790-től 1872 sept. 20-ig terjedő történetének megírására 300 frtot tűzött ki. A mű benyújtásának határideje 1877 máj 31. — A munka megbírálására s a díj kiosztására mint biztosok Theil István segesvári ügyész, Lurtz Eduard mennyiségtani tanár s Trausch József vannak kinevezve. Ha a három biztos közül vagy egy akadályozva lenne, e helyett a brassai ág. presbyterium helyettesít fog kinevezni.

A „Kr. Ztg.”-ban a magyar casinó egy hirdetését láttuk magyar nyelven. Hisz magyarul olvashatják a Nemerében, a „Kr.”-nek pedig német olvasói vannak!

Brassóban a nyáron ismét pottanfolyam tartatik néptanítók számára.

Barbarság. Egy közelebbi pénteken a husszékek közt egy csángót megverték, mivel nem akarta megvenni a húst, melyet ígérten feltilti áron akartak neki adni. Ma egy hete pedig a tanácsház mellett egy asszony báránnyust lopott, s ezért az áruló szücsök véresen elverték őt a közönség borzadására. Az ember azt gondolhatná, hogy az illetők azért szolgálatnak önmaguknak igazságot, mivel talán a rendőrségnél nem szoktak találni. Jó volna lépéseket tenni, hogy a közönség az ily durva jelenetektől megkíméltessek.

Értesítés az erdélyi gazdasági társalgó részéről a szerkesztői szö.

Réthy tanfelügyelő ur eltételése ügyében hozzánk beküldött számos bizalmi és sajnálkozó nyilatkozatokat nem közöljük, ez ügyhez egyáltalában meg nem szólunk.

A bécsi közkiállításról szakavatott tollból ígérhetünk eredeti tudósításokat.

Becsi tőzsde es penzek Brassóban april 28.

	Pénz.
Osztr. nemzeti adósság ezüstben	72 70
" " " papirban	70 30
1860-ki sorsj. kölcsön 100 frt.	102 25
Nemzeti bank részvény	943 —
Hitelintézeti	324 75
Londó	109 —
Ezüst	107 85
Napoleon'dor	8 72 1/2
Cs. k. arany	5 15
Lira	9 92
Magyar földteherm.	80 —
Bánati	77 25
Erdélyi	75 —
Porosz telfér	1 66
Ikosár	1 63
Röbel	1 60

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: **Herrmann Antal.**

Sz. 207/1873. 36 3—3

Árlejtési hirdetmény.

A brassói m. kir. mérnöki hivatal irodájában 1873 évi májushó 16-án délelőtti 9 órakor szóbeli kisebbitendő árlejtés fog következni építési helyreállításokról el-elkülönítve tartatni és pedig:

1. Az Ojtozi államut 46⁵/₈—48⁴/₈ mértfd szakaszán létező 70 és 74 sz. hidak kijavitása uti karfák helyreállítása iránt; összeg 2242 frt. 10 kr.
2. Az Ojtozi államut 47²/₈—48²/₈ mértföld szakaszán létező 75. 80. 96. 97. és 100 számú mütárgyak helyreállítása iránt; összeg 1128 frt. 83 kr.
3. A Torda—Nagy-Szeben—Brassói államut 38¹/₈-²/₈ mértföld szakaszában egy utkarparóház fölépitése iránt; összeg 2404 frt. 80 kr.
4. Az Ojtozi államut 42²/₈-³/₈ mértföld szakaszában árviz által leszakasztott 44 számú hid újbóli helyreállítása iránt; összeg 1365 frt. 50 kr.

A vállalkozni kívánók sziveskedjenek tehát fenn nevezett napon és órában, az 5 százaléku bánatpénzzel ellátva, a m. kir. mérnöki hivatal irodájában megjelenni, hol a közben is az árlejtés és építés-szerződési iratok megtekinthetők.

Szabályszerű írásbeli ajánlatok csakis a szóbeli árlejtés kezdetéig fogadtatnak el.

Brassó 1873 évi april hó 7-én.

A m. k. mérnöki hivatalból.

Árlejtési hirdetmény.

Ilyefalva mezővárosa községében egy a nagyméltóságú vallás és közoktatástügyi miniszterium által megerősített terv szerént, 6315 frt. és 65 krajczárra előirányzott iskola-ház építendő.

Vállalkozni kívánók értesítettnek, miszerént az árlejtés folyó év majus hó 25-én fog Ilyefalván a városi tanácsházán tartatni; hol az építési tervet és feltételeket részletesen meg lehet tekinteni.

Ilyefalvi községi iskolaszék 1873. aprilis 26-án tartott üléséből.

GAZDA ISTVÁN,
iskolaszéki elnök.

39 1—0

URAM ÉS NŐK

bár mely állásbeliek egy — eddigi szokásait — és teendőiket nem háborgató — jövedelmező melékfoglalatosságot nyerhetnek.

Ajánlatok C. S. alatt vállasz-bélyeggel ellátva a „magyar központi irodához” Pesten, méricsz utca 4. sz. a. ezimezen-dék. 38 1—3

Előfizetési felhívás a

**„REMÉNY”
czimü Tőzsde-lapra.**

Midőn az általános tapasztalt szükség folytán hozzám több oldalról intézett felszólításnak engedve egy lapot vagyok alapítandó, mely egyfelől minden bel- és külföldi sorsjegyek, értékpapírok, szóval minden kisorsolás alá tartozó kötvényekre vonatkozó időnkinti sorshuzások eredményéről részletes és biztos alapon nyugvó kimutatást foglaland magában, másfelől pedig az érték tőzsdei áruk árvaltozatai, valamint a helyi és vidéki piacok forgalmi áruinak időnkénti állása felől kimerítő tájékoztatást nyújtand; azon kecsgető reménynek adom oda magamat, hogy jelzett vállalatom által jelen ideig e téren szenvedett hiány pótolva s ugyanazért e vállalatban nyilvánuló jóakaratu törekvésem illető helyeken kellően méltányolva leend.

Mivel különösen vidéki közönségünk a sorsjegyek adás-vevése körül ezertéle rászédetéseknak van kitéve, s mivel nem egyszer történt már, hogy egy sorsjegy birtokosa sorsjegyét a vételárnak megfelelő árban eladta, holott ezen sorsjegy az eladást megelőzőleg már a nyerők között kihuzatván — utána tekintélyes nyeresmény volt járulandó, és viszont, mivel számtalan oly sorsjegy tukmáltatik naponta a közönségre, mely már ezelőtt évekkal kihuzatván, nyeresményre mi kilátást sem nyújthat: ugyanazért a lehetőségig megóvandó a közönséget az ily és hasonzerü kijátszások és károsulásoktól, közölni fogom a különböző sorsjegyek azon számait is, melyek már nyerők gyanánt kihuzták, a rájuk eső nyeresmény azonban még felvéve nincs.

Figyelemmel kísérendem az erdélyi részekben működő különböző bankok, takarékpénztárak és biztosító társulatok pénzüzleteit s közlendem ezek részvényeinek időnkinti árállását, valamint a részvények után járuló osztalékok magasságát.

Lapom levelezési rovatában a legnagyobb készséggel fogok felvilágosítást adni szakkörömbe vágólag hozzám intézendő minden kérdésre.

Mindennemü hirdetéseket legjutányosabban eszközözlendek.

A „Remény” megjelenik minden hó 8-án és 22-én.

Előfizetési árak postai szétküldéssel.

- Egész évre . . . 2 frt. 40 kr.
- Fél évre . . . . 1 " 20 "
- Egy példány — " 10 "

A „Remény” első száma egy általános kisorsolási naptárral együtt megjelenik folyó évi május 8-án.

Május 8-kától December végéig terjedő időre előfizethetni 1 frt. 50 krral.

Az előfizetéseket postai utalvány útján és pedig Aprilis végéig kérném a „Remény” kiadóhivatalába beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozva lehessenek.

Brassó, 1873. Márczius hóban.

Werzár Gergely,

lap-tulajdonos és felelős szerkesztő.

31 9—0

☞ Személyes értekezetre „Bankosztályomban” készséggel állok szakmámba vágó ügyben a t. közönség szolgálata, magán ügyben a rendes levelezés útján válaszolok. ☛

A „Remény”

Bank és Váltó-üzlete, klastrom-utca 561. szám.